

ویژه دانشجویان: نگاهی به ساختار بانکداری اسلامی و عملیات حسابداری قرض الحسنه

پدیدآورنده (ها) : میر چی، علی رضا

حسابداری :: نشریه حسابدار :: مهر ۱۳۶۸ - شماره ۵۹

صفحات : از ۵۰ تا ۶۰

آدرس ثابت : https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/288506

تاریخ دانلود : ۱۴۰۲/۱۱/۰۹

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسـلامی (نور) جهت ارائـهٔ مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشـر و عرضه مقالات در قالب نوشـتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشـد، نیازمنـد کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقـات کامپیوتری علوم اسـلامی (نور) می باشـد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه قوانین و مقررات استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

مقالات مرتبط

- تماشاگران سینمای ایران و استقبال از فیلم های مردم پسند مطالعه مخاطبان فیلم اخراجی ها ۲
- تحلیل بازنمایی ایدئولوژی در فیلم های سه گانه "اخراجی ها"
- مطالعه تطبیقی ثبت و تابعیت هواپیما
- فهرست پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد رشته‌های (حقوق بشر و حقوق خصوصی، نیمسال دوم ۸۴ - ۸۳ و نیمسال اول ۸۴-۸۵)
- تأثیر نماهای شیشه ای دو جداره بر شرایط حرارتی داخل ساختمان
- از جنبش تا نهاد بازخیزی شیعیان خاورمیانه
- بررسی نقش اقلیم و محیط در شکل دهی فرم سازه مسکن روستایی استان فارس
- نخستین سفرنامه ناصرالدین شاه به مازندران
- درآمدی بر رویکرد روش‌شناختی پیر بوردیو به مفهوم سرمایهٔ فرهنگی
- ارزیابی اثرات محیط‌زیستی مجتمع‌های صنعتی با روش AN-AM مطالعهٔموردی: مجتمع مس سرچشمه
- اثربخشی هنر درمانی گروهی بیانگر بر خودکارآمدی تعاملی کودکان آسیب دیده از سرپرستی
- مجلس سوم و گزارش های پلیس مخفی از شایعات تهران

عناوین مشابه

- بررسی کارمزد قرض الحسنه و شیوه های محاسبهٔ آن در بانکداری اسلامی
- نگاهی تحلیلی به ادراک دانشجویان از ساختار کلاس درس و اهمال کاری تحصیلی: مطالعه تطبیقی دوره‌های آموزش سنتی و مجازی دانشگاه تهران
- توجه ویژه بانکداری اسلامی به ساختارهای زیربنایی و تولیدی
- نگاهی به ششمین جشنواره تئاتر دانشجویان کشور ۱۱ - ۱۷ اسفند ۶۹ - کاشان (پیام حجه الاسلام و المسلمین سید محمد خاتمی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی)
- تروریسم از منظر بنیادگرایان اسلامی رادیکال و فقه سیاسی شیعه؛ با نگاهی به عملیات های استشهادی
- حساب های قرض الحسنه اختصاصی راهکاری بهینه برای هدایت و مدیریت منابع قرض الحسنه در نظام بانکداری اسلامی
- غرب و خیزش اسلامی با نگاهی ویژه به کتاب: آینده اسلام و غرب (شیرین هافتر)
- نگاهی به ابعاد حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران ۱. پیرامون جایگاه و حوزه صلاحیت قوه مجریه - سوم: «تحلیل اصل یکصد و بیست و هفتم قانون اساسی درخصوص نماینده ویژه رئیس جمهوری»
- نگاهی انتقادی بر فمینیسم اسلامی و ارزیابی میزان گرایش دانشجویان دختر به آن (مطالعه موردی: دانشجویان دختر مؤسسهٔ آموزش عالی جهاد دانشگاهی یزد)
- بررسی رابطه سبک های یادگیری، ساختار هدف های ادراک شده کلاس و هوش معنوی با پیشرفت تحصیلی به منظور مدیریت نوین کلاس در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی

www.noormags.ir

ویژه دانشجویان

● از: علیرضا میرچی

نگاهی به ساختار بانکداری اسلامی و عملیات حسابداری قرض الحسنه

اولین گامی که دولت برای تغییر ساختار ونظام بانکی برداشت ملی شدن بانکها درتاریخ ۱۳۵۸/۳/۱۷ بود. متعاقب آن دراجرای ماده ۱۷ لایحه قانونی اداره امور بانکها مصوبه مورخ ۱۳۵۸/۷/۳ شورای انقلاب اسلامی وباتصویب مجمع عمومی بانکها ، بانکهای موجودبشرح ذیل ادغام یا ابقاً گردیدند :

۱ـ بانک ملی ایران
۲ـ بانک سپه
۳ـ بانک صادرات
۴ـ بانک رفاه کارگران
۵ـ بانک صنعت ومعدن

ازادغام بانکهای اعتبارات صنعتی ، توسعه صنعتی ومعدنی ایران و توسعه سرمایه گذاری ایران ، شرکت سرمایه گذاری بانکهای ایران صندوق ضمانت صنعتی وبانک صنعتی ومعدنی

www.noormags.ir

۶ـ بانك مسكن :

ازادغام بانكهای رهنی ایران وساختمان ، شركت سرمایه گذاری ساختمانی بانكهای ایران وكلیه شركتهای پس اندازووام مسكن در تهران ومراكز استانها

۷ـ بانك كشاورزی :

ازادغام بانكهای توسعه كشاورزی ایران ، تعاون كشاورزی ایران وكلیه موسسات اعتباری وابسته به وزارت كشاورزی و عمران روستائی

۸ـ بانك استان :

متشكل از كلیه شعب بانك صادرات وبانكهای استان (آذربایجان ، گیلان وخوزستان)

۹ـ بانك تجارت :

ازادغام بانكهای اعتبارات ایران ، ایران وانگلیس ، ایران و خاورمیانه ، ایران وهلند ، بازرگانی ایران ، ایرانشهر، صنایع ایران ، شهریار ، ایرانیان ، كار ، ایران وژاپن وروس وایران

۱۰ـ بانك ملت :

ازادغام بانكهای تهران ، پارس ، داریوش ، اعتبارات تعاونی و توزیع ، ایران وعرب ، بین المللی ایران ، عمران ، بیمه ایران ، تجارت خارجی ایران وبانك فرهنگیان

براساس قانون مذكور آئین نامه هاودستورالعمل های اجرائی مربوط به انجام عملیات بانكی جدید تهیه واز تصویب هیئت وزیران وشورای پول واعتبار گذشت وبانكها موظف شدند ازتاریخ ۱۳۶۳/۱/۱ كلیه معاملات خودرابرمبنای قانون بانكداری اسلامی ودستورالعملهای اجرائی آن انجام دهند.

قانون مذكور مشتمل برپنج فصل بشرح زیر كه متشكل از ۲۷ ماده و ۴ تبصره میباشد.

www.noormags.ir

فصول مذکور بترتیب عبارتند از :

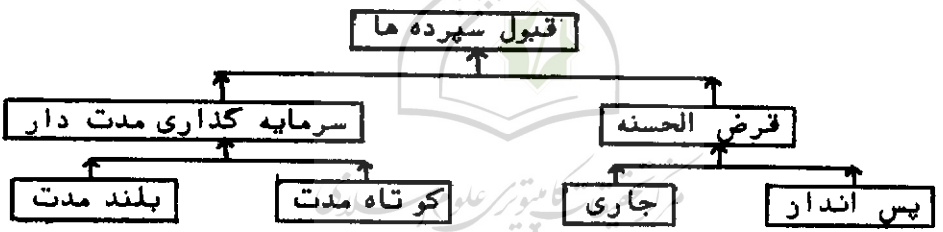
۱ـ اهداف ووظایف نظام بانکی درجمهوری اسلامی
۲ـ تجهیز منابع پولی
۳ـ تسهیلات اعطائی بانکی
۴ـ بانک مرکزی ایران وسیاست پولی
۵ـ متفرقه

●

منابع ومصارف درسیستم بانکی کشور

الف ـ تجهیز منابع پولی :

بانکهامیتوانند تحت هریك از عناوین ذیل به قبول سپرده مبادرت نمایند :

●

ب ـ مصارف یاتسهیلات اعطائی بانکها :

پس از تجمیع سپرده ها وتجهیز منابع پولی بانکها کلیه تسهیلات مقرر رادرقالب عقود اسلامی به بخشهای مختلف اقتصادی اعم از حقیقی ویاحقوقی تحت شرایط مندرج درآئین نامه هاودستورالعملهای صادره اعطا مینمایند.

اقسام تسهیلاتی که درحال حاضر بانکهاباتوجه به قانون عملیات بانکی بدون ربا ، آئین نامه های مربوط ودستورالعمل های اجرائی ازمحل منابع تجهیز شده دراختیارمشتریان قرارمیدهندعبارتنداز :

۱ـ قرض الحسنه ۲ـ مضاربه ۳ـ مشارکت مدنی ۴ـ مشارکت

www.noormags.ir

حقوقی ۵ـ سرمایه گذاری مستقیم ۶ـ معاملات سلف ۷ـ جعالـــــه
۸ـ مزارعه ۹ـ مساقات ۱۰ـ اجاره بشرط تملیك ۱۱ ـ خرید دین
۱۲ـ فروش اقساطی

قرض الحسنه :

من ذالذی یقرض لله قرضا" حسنافیضا عفه له وله اجرکریم

سوره مبارکه حدید ـ آیه ۱۱

اوکیست که به خدا قرض نیکودهد (قرض الحسنه واحسان به فقـــرا کند) تاخداوند براوچندین برابر برگرداند وپاداش نامتناهی او را اعطا فرماید.

مبنای اعطای تسهیلات به شکل قرض الحسنه درواقع متابعت ازفرامین وتعالیم ملهم از قرآن وسنت میباشد بطوریکه شارع مقدس اســـلام برای اجرای آن اهمیت زیادی قائل گردیده وآنرامنشأ خیـــــرات عظیمی درجامعه دانسته وعدول ازآنرادرهرشرایطی موجب زیانهـــای غیرقابل جبران معنوی ومادی میداند. لذا یکی ازابزارهای مـــورد استفاده بانکی درنظام بانکی نوین اعطای وامهای قرض الحسنـــه بـــه متقاضیان است که تجهیز آن عمدتا" ازمحل پس اندازهای قـــــرض الحسنه اشخاص نزد آنها صورت می پذیرد.

تعریف : قرض الحسنه عقدیست که بموجب آن بانکها(بعنوانقرض دهنده) مبلغ معینی راطبق ضوابط مقررباشخاص اعم از حقیقـــی ویـــا حقوقی (بعنوان قرض گیرنده) به قرض واگذارنمایند وتعهـــد بازپرداخت قرض گیرنده فقط معادل مبلغ دریافتی میباشد.

قبل از تشریح موارد اعطای قرض الحسنه توسط بانکهانظرخواننـــده رابه موضوع ماده ۱۴ قانون عملیات بانکی بدون رباجلب مینماید :

" بانکها موظفند جهت تحقق اهداف بندهای ۲و۹ اصل ۴۳ قانون اساسی بخشی ازمنابع خودراازطریق قرض الحسنه بـــــه متقاضیان اختصاص دهند. "

www.noormags.ir

شرح بند ۲ و ۹ از اصل ۴۳ قانون اساسی :

بند ۲ـ " تامین شرایط وامکانات کاربرای همه بمنظوررسیدن به اشتغال کامل وقرار دادن وسایل کاردراختیارهمه کسانی که قادربکارند ولی وسائل کارندارند، درشکل تعاونی ، ازراه وام بدون بهره یاهرراه مشروع دیگر که نه به تمرکز و تداول ثروت دردست افراد وگروههای خاص منتهی شود ونه دولت رابصورت یك کارفرمای بزرگ مطلق درآورد. این اقدام باید بارعایت ضرورتهای حاکم بربرنامه ریزی عمومی اقتصاد کشور درهریك ازمراحل رشد صورت گیرد"

بند ۹ ـ " تاکید برافزایش تولیدات کشاورزی ، دامی وصنعتی که نیازهای عمومی راتامین کند وکشوررابمرحله خودکفائی برساند وازوابستگی برهاند "

موارد اعطای قرض الحسنه

الف ـ اعطای قرض الحسنه به شرکتهای تعاونی تولیدی وخدماتی (غیرازبازرگانی ومعدنی) که فعالیت آنهاصرفا" درجهت فراهم آوردن وسائل وابزارویاسایر امکانات ضروری بمنظورایجادکار برای اعضاً باشد درشرایطی که این اعضا خودامکانات لازم را ندارند.

ب ـ به افرادی که مستقیما" بامور کشاورزی ودامپروری مبادرت نمایند وهمچنین به کارگاهاوواحدهای تولیدی متعلق بافراد یا شرکتها بمنظور کمك بامر افزایش تولید درمواردزیر :

۱ـ جلوگیری ازتوقف کارگاهاوواحدهای تولیدی موجود.

۲ـ راه اندازی کارگاهها وواحدهای تولیدی راکد.

۳ـ ایجاد وتوسعه کارگاهاوواحدهای تولیدی کوچك درشهرهای کوچك وروستاها .

۴ـ درمواردی که تامین نیاز کارگاهها ویاواحدهای تولیدی از طریق سایر تسهیلات برای اشخاصی که دربخش کشاورزی

www.noormags.ir

به فعالیت اشتغال دارند وبعلت بروز عوامل نامساعد طبیعی نظیر سیل ، زلزله ، یخبندان ، گرماوآفات نباتی وسایر موارد اضطراری مشابه دچارضرروزیان شده باشند.

ج ـ رفع حوائج ضروری افراد بشرح ذیل :

۱ـ هزینه های ازدواج
۲ـ تهیه جهیزیه
۳ـ درمان بیماری
۴ـ تعمیرات مسکن
۵ـ کمك هزینه تحصیلی
۶ـ کمك برای ایجاد مسکن درروستاها

جدول حداکثر مبلغ ، کارمزدومدت بازپرداخت قرض الحسنه برای بند های سه گانه فوق

بند	حداکثر مبلغ	درصد کارمزد	مدت به سال
الف	۵ر۰۰۰ر۰۰۰	۱/۵	۵
ب	۵ر۰۰۰ر۰۰۰	۱/۵	۵
ج	۵۰۰ر۰۰۰	۱	۳

موارد ذیل پاره ای ازمقرراتی است که بانکها به حکم موازین قانونی درمورد اعطای قرض الحسنه ملزم برعایت آن میباشند:

ـ حصول اطمینان ازنیاز متقاضی .
ـ حصول اطمینان ازایجادکار.
ـ حصول اطمینان از افزایش تولید.
ـ حصول اطمینان از مصرف قرض الحسنه توسط متقاضی .
ـ حصول اطمینان ازوصول مطالبات خودناشی از اعطای قرض الحسنه واخذ تعهد وتضمین کافی ازمشتری .

●

مراحل صدوراسناد حسابداری قرض الحسنه :

۱ـ پس ازانعقاد قرارداد اسناد انتظامی زیر بمبلغ یکریال صادرمیشود :

www.noormags.ir

بدهکار- حساب انتظامی قراردادهای قرض الحسنه
بستانکار- حساب طرف حسابهای انتظامی

۲- پس از اخذ وثیقه اسنادانتظامی زیربمبلغ ارزیابی ودرمورد اوراق بهادار بارزش اسمی صادرمیشود .

بدهکار- حساب انتظامی وثائق قرض الحسنه
بستانکار- حساب طرف حسابهای انتظامی

۳- پس از پرداخت وجه به متقاضی

بدهکار- حساب قرض الحسنه
بستانکار- حساب جاری یاپس انداز قرض گیرنده

۴- هنگام دریافت کارمزد

بدهکار- حساب صندوق یاحسابجاری قرض گیرنده
بستانکار - حساب کارمزددریافتی

۵- هنگام دریافت قسط

بدهکار- حساب صندوق یاحسابجاری قرض گیرنده
بستانکار- حساب قرض الحسنه

پس از تسویه حساب اسناد انتظامی ردیفهای یك ودوبرگشت میشود .

مثال - شخصی برای رفع نیازهای ضروری خود ببانك مراجعه و تقاضای مبلغ ۵۰۰ر۰۰۰/- ریال قرض الحسنه نمود. بانك پس از بررسی های لازم بااعطای مبلغ ۳۶۰ر۰۰۰/- ریال که درطی مدت ۳ سال بازپرداخت گرددموافقت کرده ونرخ کارمزد یك درصددر سال تعیین گردید.
وثیقه دریافتی سفته معادل قرض الحسنه وپرداخت اقساط ماهیانه ۱۰ر۰۰۰/- ریال میباشد.

www.noormags.ir

خواسته :

صدور اسناد حسابداری تامرحله دریافت قسط اول

۱ـ پس از انعقاد قرارداد :

بدهکار ـ حساب انتظامی قراردادهای قرض الحسنه	۱	ریال
بستانکار ـ حساب طرف حسابهای انتظامی	۱	"

۲ـ پس از اخذ وثیقه :

بدهکار ـ حساب انتظامی وثائق قرض الحسنه	۳۶۰ر۰۰۰
بستانکار ـ حساب طرف حسابهای انتظامی وثائق قرض الحسنه	۳۶۰ر۰۰۰

۳ـ پرداخت وجه به متقاضی :

بدهکار ـ حساب قرض الحسنه	۳۶۰ر۰۰۰
بستانکار ـ حسابجاری یاحساب پس انداز قرض گیرنده	۳۶۰ر۰۰۰

۴ـ دریافت کارمزد سال اول :

بدهکار ـ حساب صندوق یاحسابجاری قرض گیرنده	۳۶۰۰
بستانکار ـ حساب کارمزد دریافتی	۳۶۰۰

۵ـ پس از دریافت قسط اول :

بدهکار ـ حساب صندوق یاحسابجاری قرض گیرنده	۱۰ر۰۰۰
بستانکار ـ حساب قرض الحسنه	۱۰ر۰۰۰

درطی سال اول تعداد ۱۲ قسط پرداخت شده ودرابتدای سال دوم نسبت به مانده حساب قرض الحسنه که ۲۴۰ر۰۰۰/ـ ریال است یك درصد کارمزد اخذ میگرددوپس ازانقضای مدت وپرداخت اصل

www.noormags.ir

مبلغ قرض الحسنه اسناد انتظامی ردیف های ۱و۲ برگشت میشود.

فهرست منابع :

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
قانون عملیات بانکی بدون ربا
دستورالعملهای اجرائی عقود اسلامی از : انتشارات اداره آموزش ومطالعات نیروی انسانی بانك مرکزی ایران
عملیات بانکی داخلی از: انتشارات مرکز آموزش بانکداری

ضمیمه

تعاریف اقسام تسهیلات اعتباری :

تعریف اقسام تسهیلاتی که درحال حاضر بانکها باتوجه به قانون عملیات بانکی بدون ربا ، آئین نامه های مربوطه ودستورالعمل های اجرائی ازمحل منابع تجهیز شده دراختیار مشتریان قرارمیدهند بشرح ذیل است :

۱ـ قرض الحسنه
دربالا تعریف شد.

۲ـ مضاربه :

قراردادیست که بموجب آن یکی ازطرفین (مالك) عهده دارتامین سرمایه (نقدی) میگرددوباقید اینکه طرف دیگر (عامل) باآن تجارت کرده ودرسود حاصل شریك باشند.

۳ـ مشارکت مدنی :

عبارتست از درهم آمیختن سهم الشرکه نقدی ویاغیر نقدی متعلق باشخاص حقیقی ویاحقوقی متعدد به نحو مشاع بمنظور انتفاع طبق قرارداد.

www.noormags.ir

۴ـ مشارکت حقوقی :

عبارتست از تامین قسمتی ازسرمایه شرکتهای سهامی جدید ویاخرید قسمتی از سهام شرکتهای موجود.

۵ـ سرمایه گذاری مستقیم :

عبارتست از تامین سرمایه لازم جهت اجرای طرحهای تولیدی وعمرانی وانتفاعی توسط بانکهابدون مشارکت اشخاص حقیقی یاحقوقی غیربانکی بصورت شرکتهای سهامی .

۶ـ سلف :

منظور ازمعاملات سلف پیش خرید نقدی محصولات تولیدی به قیمت معین میباشد(باتوجه به ضوابط شرعی) .

۷ـ جعاله :

عبارتست از التزام شخصی (جاعل یاکارفرما) به ادای مبلغ باجرت معلوم (جعل) درمقابل انجام عمل معین طبق قرارداد. طرفی که عمل راانجام میدهد عامل یاپیمانکار نامیده میشود.

۸ـ مزارعه :

قراردادیست که بموجب آن یکی ازطرفین (مزارع)زمین شخصی رابرای مدت معینی بطرف دیگر(عامل) میدهدتا درزمین مذکور زراعت کرده وحاصل بین مزارع وعامل تقسیم گردد.

۹ـ مساقات :

معامله ایست که بین صاحب درخت وامثال آن باعامل در

www.noormags.ir

قبال حصه مشاع معینی ازثمره واقع میشود. ثمره اعم است ازمیوه ، برگ ، گل وغیره .

۱۰ـ اجاره بشرط تملیك :

عقد اجاره است که درآن شرایط شود مستاجردرپایان مدت اجاره درصورت عمل بشر ط مندرج در قرارداد عیـــــن مستاجره راماالك گردد.

۱۱ـ بیع دین (خرید دین) :

عبارتست از تنزیل آن دسته ازاسناد واوراق بهادار (سفته وبرات) که مفاد آن حاکی از بدهی (دین) نا شـــی از معاملات تجاری باشد.

۱۲ ـ فروش اقساطی :

الف ـ مواد اولیه ، لوازم یدکی وابزارکار
ب ـ وسائل ، ماشین آلات وتاسیسات
ج ـ مسکن

منظور ازاین عقد عبارتست از واگذاری عین بیهـــــای معلوم به غیر به ترتیبی که تمام یاقسمتی ازبهای مزبـــور باقساط مساوی ویاغیرمساوی (برای موارد بندهای الف و ب) واقساط مساوی (برای بند ج) درسررسیدویـــــا سررسیدهای معین دریافت گردد.

www.noormags.ir